

Сонце обираю як неминучість, як те, що позбавляє можливості втечі.

На МКФ "Молодість, 98" у програмі "Другі фільми режисерів" було показано фільм чеського режисера В. Міхалека "Убити Секала", якого номіновано на "Оскар" за кращий зарубіжний фільм.

- В обох ваших фільмах (згадаймо, що був і третій, дебют-адаптація "Америки" Кафки) порушено проблему віри. В обох вона дуже недосконала. У "Забутому світлі" ксьондз бореться за свій останній костюл, до якого приходить тільки мала група віруючих. У "Вбити Секала" костюл повний, люди оточені релігійними символами, але їхня віра зводиться виключно до дотримання форми.

- Це два різновиди віри. Ксьондз із "Забутого світла" продовжує пошуки своєї віри. Та, як і ми всі, не може бути певними, що є там, у потойбіччі. Натомість у "Вбити Секала" віра має виключно інституційний вимір. Зрештою, не це головне у фільмі.

- В "Секалі" ви говорите насамперед про зло - звідки воно береється і в який спосіб поширюється.

- Цікавить мене, чому люди, маючи найтяжчий життєвий досвід, почали так легко піддаватися злу. Здається їм, що нічого не станеться, якщо трошки скористатися з "його послуг". Думають, що можна укласти таку одноразову умову, малий компроміс зі злом. Але ж наслідком такого навіть найменшого компромісу може бути тільки зло. У той власне спосіб допущено до влади Гітлера. Мав бути тимчасовим політичним розв'язанням - на рік, може, два... Що було потім, не мушу говорити.

- У фільмі немає жодної особи, яка б не піддалася злу. Всі - добровільно чи під примусом - йому піддаються.

- Так, усі без винятку. Хотів показати деяку правду про моїх земляків, про етичний вимір чеського народу. Це якось справджується в побутуванні. "Секал" почав функціонувати в нас як метафора. Говорять: вчинив, як Секал, мусила залагодити ту справу у фірмі по-секаловому.

- Хіба чехи ходять на чеські фільми? Воліють їх, а не "Армагеддона"?

- У Чехії на мій фільм протягом місяця прийшло 50 тисяч глядачів, а після піврічної демонстрації - 80-100 тисяч. Так що "Секал" дає сам собі раду. На "Армагеддон" люди теж ходять, але глядачі мають й інші потреби.

- Повертаючись до вашого міцного діагнозу чеського суспільства, чи він якось стосується ситуації Чехії під час війни, браку опору проти німців? Чи ваш висновок підходить також до вашої політичної ситуації?

- Так, очевидно. В останніх виборах праві перемогли

лівих. Люди голосували за визначені погляди. А після виборів праві, за яких я також голосував, призначили прем'єра з лівих. І називається це контактом з опозицією. Для мене це контакт зі злом. Не міг цього зрозуміти. Поїхав до парламенту, маю таке право, як кожен громадянин, і хотів з кимось поговорити, звернутися до людини, за яку голосував, аби пояснила. Мене не впустили, ніхто для мене не мав часу. Сказали мені зачекати, пояснили, що депутат десь там є. Чекав терпляче годину, дві, три. Ситуація, як у Кафки.

- Неправдоподібно, що ви туди взагалі пішли. Є у вас однак ще багато віри в людей.

- Можливо, це тому, що маю чотирирічного сінка Франта, і в нього немає жодних проблем із тим, як розрізнити добро і зло. Але з часом школа і всі інституції, під впливом яких людина перебуває, знищують у ньому цю здатність і навчають опортунізму.

- У фільмі той опортуністичний примус, прес піддавання злу дуже гіпнотизуючий. Подібно вживав символ сонця Булгаков у "Майстрі і Маргариті".

- Я просто так вибрав сонце, як невідворотність, неможливість для втечі. Хотів також, між іншим, за допомогою сонця створити враження часу, витягнутого в нескінченність, враження нерухомості. І хоча дія відбувається протягом шести днів, здається, що все це триває значно довше, що час розтягнуто.

- Чому в головних ролях виступають польські актори, а не хоча б чехи?

- Шукав у Чехії два роки виконавця Секала. Врешті на фестивалі в Берліні потрапило мені на очі обличчя Лінди на плакаті фільму "Тато". Знав Лінду з двох чи трьох фільмів з 80-х років - з "Випадку", з "Дантона" ...Правду кажучи, навіть не пізнав, що актор на плакаті - це він. Пояснив мені це мій продуцент Ярослав Бойчек: "То Богуслав Лінда," - вигукнув, коли я показав йому плакат. Але коли поїхали до Польщі, щоб з ним зустрітися, виявилось, що це не так просто. Всі люди тут сердечно мені його відряджували: "Лінда? Дай собі спокій. То найгірша думка". Врешті з трудом вдалося з ним зустрітися. Через дві хвилини ми обидва знали, хто зіграє Секала.